

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ נשא, י"ד סיון, ה'תשל"ו

חלק ב – יוצא לאור לש"פ בהעלותך, י"ח סיון, ה'תשפ"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ג והרה"ח בעל מרץ ורב פעלים לתומ"צ

עוסק בצ"צ – ובמיוחד עסקנות חבדי"ת – באמונה

הרב ר' ישראל ב"ר יעקב ליב ז"ל

דזשייקאבסאָהן

זכה להעמיד תלמידים הרבה במסגרת אחי תמימים

אשר שימשו בסיס להתייסדות ישיבת תומכי תמימים בארצות הברית

ושימשו כשלוחים הראשונים לערי השדה בארה"ב

מנהל אגודת חסידי חב"ד דארצות הברית במשך כמה שנים

ועמד בראש העסקנות להצלת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

וכ"ק אדמו"ר נשיאנו נבג"מ ומשפחתם מעמק הבכא

והבאתם לארצות הברית בתחלת מלחמת עולם השני

משפיע דא"ח בישיבת תומכי תמימים

וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ העיד עליו

„הוא אחד מאלו אשר חפצים בכל לבם ונפשם לקיים את האמת באשר הוא,

בלי חשבונות רבים ופוליטיקעס נור פשוט אָהן חכמות יתרות .. ויוכל

להרבות בשבחו .. כי כל מה שיאמר עליו לשבח בדבר ההתמסרות אל

הכוונה הפנימית און אין גלאַטקייט, הכל יהי אמת“ (אג"ק חיי"ד ע"י רעג)

מנהל בית רבקה ומייסד ישיבת הדר התורה

ורבים השיב מעון

נפטר י"ז סיון, ה'תשל"ה

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס ע"י נכדו

הרה"ת ר' יעקב יהודה ליב ומשפחתו שיחיו אלטיין

בקשר עם יאָרצייט החמישים

בכ"ז — וכיון שהתורה נתנה רשות (וכח) **לרופא** לרפאות, לא ילחוץ עליו **כלל** — ויעשה כהוראותיו, ומתוך **שמחה**.

ב

ב"ה, יט סיון ה'תשל"ה,
ברוקלין, נ.י.

משפחת דזיקובסון שליט"א

נצטערתי רבות על פטירת הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"מ בעל מרץ ורב פעלים לתומ"צ ורבים השיב מעון, משפיע דא"ח בישיבת תו"ת מיסודם של כ"ק רבותינו נשיאנו —

הר"ר ישראל ע"ה

והמקום ינחם ..

שהתורה נתנה רשות .. לרופא לרפאות: ברכות ס, סע"א. וש"נ. טושו"ע יו"ד רסשל"ו.

ב

מצילום כתי"ק (בסיומו סימן רבינו להשלמת הנוסח הרגיל ע"י המזכירות: "המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. ומכאן ולהבא אך טוב וחסד ימצא אתכם תמיד כל הימים"). נדפס בתשורה (גורארי, תשפ"ג).

פטירת .. הר"ר ישראל ע"ה: יז סיון ה'תשל"ה.

ורב פעלים: לשון הכתוב — שמואל"ב כג, כ. דברי הימים א יא, כב.

ורבים השיב מעון: לשון הכתוב — מלאכי ב, ו.

התמימים / מוה"ר ישראל / ב"ר יעקב ליב ז"ל / דזשיקאבסאן / רב דביהכנ"ס באברויסק בבראנווויל / משפיע דא"ח / בישיבת תומכי תמימים / מעושי רצונם / של כ"ק רבותינו נשיאנו / ביסוד וחזק ישיבות / תו"ת, אחי תמימים / בית רבקה והדר התורה / באמעריקא / בעל מרץ / ורב פעלים לתורה ומצות / ורבים השיב מעון / נפטר י"ז סיון ה' תשל"ה / ת'נ'צ'ב'ה"י. — אודותיו ראה גם ספר "זכרון לבני ישראל" (קה"ת, תשנ"ו) הכולל זכרונותיו של הנמען (במשך השנים תרס"ז-תרצ"ט) "מתקופת לימודו בישיבה בליובאוויטש, תקופת היותו אצל רבותינו בליובאוויטש-רוסטוב-לינינגרד, הגירתו מרוסיה לארה"ב [=תרפ"ה]", ניהול אגודת התמימים ואגודת חב"ד יסוד אחי ואחות תמימים". — ויצוין כי במענה לשאלת בתו הרבנית מרת רחל דואשא אָלטין בדבר הסכמה לרעיון עריכת והדפסת זכרונותיו ותיעדיו כו' — כתב רבינו (תחלת ה'תשנ"ב — נדפס בספר הנ"ל בתחלתו, וכן בתחלת ספר Out of the Inferno [=ההצלה מהתופת] — קה"ת, תשס"ב — בו מתועד מאמצי ההשתדלות שניהל להצלת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ ג"ע מפולין הכבושה עד לביאתו צלחה לארה"ב ביום ט' אד"ש ה'ש"ת): **הסכמה**, ויתירה מזה נתינת יישר כח רב — ובפרט שבודאי ילמדו בקריאת הנ"ל כמה וכמה, ובמיוחד בנוגע לעסקנות נחוצה אמיתית ובפרט חב"דית.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בהעלותך, י"ח סיון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ נשא, י"ד סיון ה'תשל"ו — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ נשא וחלק שלישי י"ל אי"ה לש"פ שלח).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ד' בהעלותך, ט"ו סיון, ה'תשפ"ה
שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

Published and Copyright 2025 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5785 • 2025

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „**ועד הנחות בלה"ק**"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

יז. כרגיל, יש ללמוד ענין בפרש"י על פרשת השבוע.

ובהקדמת הידוע שענינו של פרש"י הוא לפרש (כפי שנקרא ע"י האבן-עזרא¹³⁴ — "פרשנדתא") פשוטו של מקרא, כדברי רש"י עצמו¹³⁵ "ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא" (מלבד במקום שכותב בעצמו "המקרא הזה אומר דרשני", "ורבותינו דרשו" וכיו"ב), ולכן צריך פירושו להיות מובן ל"בן חמש שנים למקרא"¹³⁶, המתחיל זה עתה ללמוד חומש עם פרש"י.

ומזה מובן גם לאידך גיסא — שענינים הידועים כבר ל"בן חמש למקרא" אין רש"י צריך לפרשם. ולכן בדרך-כלל אין רש"י צריך לפרש את תיבות לה"ק, כי ה"בן חמש למקרא" יודע לה"ק (ואם אינו יודע — לא יועיל לו פרש"י, שנכתב בלה"ק...), ורק כשפירוש התיבה קשה נזקק רש"י לפרשה.

[דוגמא לדבר — בפרש"י עה"פ¹³⁷ "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ": את התיבות "את השמים" — לא הוצרך רש"י לפרש, כי פירוש תיבת "שמים" ידוע ל"בן חמש למקרא" (ורק לאח"ז¹³⁸ נזקק רש"י לפרש הטעם שנקראו "שמים" — "אש ומים שעירבן זה בזה"); משא"כ בתיבת "בראשית", שפירושה קשה — ישנה אריכות שלימה בפרש"י כו'].

ועד"ז מובן גם בנוגע לכללי רש"י — שבלימוד פרש"י אין להשתמש אלא בכללים שכתב רש"י עצמו לפנ"ז¹³⁹, או בכללים שה"בן חמש למקרא" מבינם מעצמו, עד שאין רש"י צריך לאומרם; אבל הכללים המשמשים בשאר חלקי התורה — אין להשתמש בהם בלימוד פרש"י, המיוסד על פשוטו של מקרא.

— כאשר לומדים את עניני ההלכה הרמוזים בפרש"י (כידוע שבפרש"י ישנם "ענינים נפלאים"¹⁴⁰, כולל עניני הלכה, ויתרה מזו — "יינה של תורה", כפתגם אדה"ז¹⁴¹) — אפשר להשתמש בכללים השייכים לזה;

אבל לכל לראש יש ללמוד פרש"י ע"פ פשוטו ווע"ד שהוא בלימוד הכתובים גופא — שאף ש(בנוסף לחלק הפשט שבכתוב) ישנם גם דרוש ורמז וסוד, מ"מ "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁴², ולכל לראש יש ללמוד

הוספה

א

[תחלת אייר, ה'תשל"ה]

הזכרתי ער"ח עה"צ. במענה להנ"ל — לאחר הש"ק ישאל חו"ד הרופא

לרגל מלאת יובל שנה לפטירת הרה"ג הרה"ח וכו' התמים מוה"ר ישראל דזשיקאבסאן ע"ה, י"ז סיון תשל"ה, מדפיסים אנו בזה מענה ומכתב בקשר לחליו (ל"ע) ופטירתו.

א

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של מוה"ר ישראל דזשיקאבסאן* להמזכיר ר"ב הלוי קליין — בו כותב: "הרופא בודאוו חפץ להחזיק אותי בהאינטנסיוו [=טיפול נמרץ] עד יום ו' הבע"ל, ואח"כ אומר שברצוני שאשאר בבית החולים כב' שבועות. מצבי ת"ל הוטב מיום ג' העבר, ובאמת מיום ב' לא הרגשתי איזה שינוי במצב בריאותי. אנה לשאול עצת קדשו איך להשפיע על הרופא הנ"ל שיתן לי רשות בשבוע הבע"ל לבוא לביתי, והשי"ת ישלח לי רפואה שלמה בקרוב ממש". נדפס בתעודה (גורארי, תשפ"ג). אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ב אגרת רסה, ובהנסמן בהערות שם.

(* ששהה באותה עת בבית הרפואה "ברוקלין דזשואיש האספיטאל", לשם הובהל ע"פ הוראת ד"ר אברהם אבא זעליגסאן לאחר שחש בלבו עם סיום ההתוועדות דש"פ שמיני, מבה"ח אייר, ה'תשל"ה. במוצש"ק ההוא, בהיותו בבית הרפואה, עבר הנמנן התקף לב (ל"ע), ולמחרתו, ביום ראשון בערב, עבר התקף לב נוסף (ל"ע), ואך ביום השני החל מצבו להתייצב. הרופא לב — ד"ר בודאוו — הזהירו לבלי יתאמץ כלל, באשר לבו נחלש מאד וכל התאמצות שהיא תעמידו בסכנה, אך הנמנן לא יכול ה' לסבול לשכב בבית הרפואה בחוסר מעש, וכל הזמן רשם לעצמו דברים שעליו לסדר בקשר לשיבת "הדר התורה" שבהנהלתו, ולכן, משהודיע לו הרופא (בשבוע שלאח"ז) שהוא חפץ להחזיקו עוד כמה שבועות בבית הרפואה — ביקש (כדלהלן בפנים ההערה) מהמזכיר ר"ב הלוי קליין "לשאול עצת קדשו" של רבינו "איך להשפיע על הרופא הנ"ל שיתן לי רשות בשבוע הבע"ל לבוא לביתי". — בהתאם להוראת רבינו (כדלהלן בפנים המענה) ש"ישאל חו"ד הרופא בכ"ז.. יעשה כהוראתו כו"א* — נשאר, בפועל, בבית הרפואה, רק שכעבור שבוע שבועיים — סבל גם משבץ מוחי (ל"ע) שגרם לשיתוק בצדו הימני ופגע בדיבורו. לקראת חג השבועות התעקש לחזור לביתו, שם סודר מנין עבודו, אך לאחר איזה ימים הובהל שוב לבית הרפואה, ונפטר — י"ז סיון תשל"ה (ומ"כ בסמיכות לאלה הק"ד).

א) להעיר גם שבמענה לשאלתו של פלוני בענין ש"נוגע לכו"כ מהנמצאים ב"הדר התורה" — הורה רבינו (שלהי ניסן תשל"ה — אג"ק ח"ל אגרת יא"תצו) אשר "ייתיעצו ביניהם ולאח"כ עם ההנהלה (כשיתרפא הרי"ד שליט"א)".

ב) במשך זמן היותו בבית הרפואה עשו עבורו "מי שבירך" ב"770, ואירע פעם שרבינו תיקן את שם אמו, ובפעם אחרת התעניין רבינו אצל הגבאים אם כבר עשו עבורו "מי שבירך".

ג) יצוין כי באותם ימים י"ל בקונטרס בפ"ע סיום ההמשך "תקעו — עת"ר" (תאריך ה"פתח דבר": פסח שני, ה'תשל"ה). — נדפס לאח"ז בסה"מ עת"ר ע' רמג [רמא] ואילך; ע' שסו [תקל]. וכשחזר הנמנן לביתו — שלח לו רבינו, ע"י המזכירות, טופס אחד מהקונטרס.

ד) על מצבתו נחרת: "פ"נ / עטרת תפארת משפחתנו / הרה"ג הרה"ח / מראשי ומנהיגי

134) בשיר תהלה שחיבר לכבוד רש"י	138) שם, ח.
— נדפס בס' אבות עטרה לבנים (ווארשא תרפ"ז) ע' צט. וש"נ. וראה גם שה"ג (להחיד"א) מערכת שי"ן אות לה. אג"ק חכ"ז ריש ע' שה.	139) ראה גם תר"מ ח"ע ע' 373 הערה 27. וש"נ.
135) בראשית ג, ח.	140) של"ה במס' שבועות שלו (קפא, א).
136) אבות ספ"ה.	141) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 137 ריש ע' 149]. תרצ"ז ס"ע 197 [ע' 212] — נעתק ב"היום יום" כט שבט.
137) בראשית א, א.	142) שבת סג, א. וש"נ.

את הכתוב בפשטות], ובלימוד זה — יש להשתמש רק בכללים הידועים כבר ל"בן חמש למקרא", כנ"ל.

יח. ע"פ הקדמה הנ"ל — ישנו פרש"י בפרשתנו שאינו מובן כלל: עה"פ¹⁴³ (בדין נזיר שנשוא, שצריך להביא קרבן חטאת, ועי"ז) "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש", מעתיק רש"י את התיבות "מאשר חטא על הנפש", ומפרש מהו חטאו: "שלא נזהר מטומאת המת. רבי אלעזר הקפר אומר, שציער עצמו מן היין". ואינו מובן:

(א) מזה שהביא רש"י שני פירושים, מוכח שלא מצא פירוש (המתאים ע"פ פש"מ) שהוא נקי לגמרי מקשיים ("אינגאנצן גלאט"), ולכן הוצרך להביא שני פירושים; וכיון שהביא את שני הפירושים בזה אחר זה, בלי להקדים תחלה שיש בענין זה שני פירושים — בהכרח לומר, שאף שבפירוש הראשון ישנו קושי (ולכן הוצרך להביא פירוש שני, המסיר את הקושי שבפירוש הראשון), הרי לאידך גיסא — הפירוש השני רחוק מפש"מ יותר מהפירוש הראשון, ולכן הביאו כפירוש שני בלבד¹⁴⁴.

וצריך להבין: (א) מהו הקושי שבפירוש הראשון? (ב) מדוע אעפ"כ פירוש זה קרוב יותר לפשוטו של מקרא, שלכן הביאו רש"י כפירוש ראשון?

(ב) "קלאץ-קשיא": אם חטאו של הנזיר הוא "שציער עצמו מן היין" — הרי ענין זה הוא בכל נזיר, ומדוע חייב דוקא נזיר שנשוא להביא קרבן חטאת?

(ג) איך אפשר לומר שהענין ד"ציער עצמו מן היין" הוא חטא, עד כדי כך שצריך להביא עליו קרבן חטאת — והרי לעיל¹⁴⁵ כתב רש"י "כל הרואה סוטה בקלולה יזיר עצמו מן היין", דמשמע שנזירות היא הנהגה טובה, ולא חטא שצריך להביא עליו קרבן?

(ד) עד"ז יוקשה ממ"ש לקמן בכתוב¹⁴⁶ "והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו", ופרש"י "יחזור וימנה נזירותו כבתחילה", והימים הראשונים "לא יעלו מן המנין" — שעפ"ז אינו מובן: איך אפשר לומר מצד אחד שהענין ד"ציער עצמו מן היין" הוא חטא שצריך להביא עליו קרבן, ומיד

במאסר, ואם נמצא במדינה אחרת — שולחים אחריו שלוחים למסור אותו לשלטונות וכו'.

ומוסיפים וטוענים, שמכיון שא"י היא "מדינה דמוקרטית", מחוייבים להתנהג כמו בכל המדינות ה"דמוקרטיות", ולערוך בחברון "בחירות" (וכן בשכם וברמאללה וכו'), וסירבו לדחות את ה"בחירות", ומובן מאליו מה היו התוצאות מזה... — אם הטענה היא שא"י היא "מדינה דמוקרטית" — ה' עליהם לערוך "בחירות" גם בירושלים העתיקה!

כט. ואותו אדם (שרושם גויים כיהודים, וטוען שירושלים היא "עיר לדוגמא" שדרים בה יהודים וערבים באחוזה) — נוסע לאח"ז ממקום למקום ברחבי העולם, ומדבר בשם בני" ובשם היהדות, ותובע שיתנו לו כבוד, מאחר שהוא נותן כסף לישיבות וכו'...

— הכסף שהלה נותן לישיבות — אינו מממנו שלו, ואפשר לתת לאדם אחר לחלקו; אם רצונו של הקב"ה להעניק פרנסה ליהודי — יכול הוא לעשות זאת בעצמו, ואינו זקוק לסיועו של אותו אדם!...

מנהיג בישראל צריך להיות אדם בעל השקפה תורנית, ולא אדם המתגאה ומתפאר ב"תרבותו" הגרמנית — בה בשעה שאנו רואים את כל הענינים שנגרמו ע"י "תרבות" זו, כולל בימינו אלה! אדם כזה — מוטב לו שישב בביתו, ושם ילמד תורה ויקיים מצוות. אין שום מצוה שיהי' "מיניסטער"!

ל. ועד כדי כך התגבר חושך העולם, עד שהנסיון הוא בנוגע לענין הגאולה — שעל מעמד ומצב זה של חושך כפול ומכופל, ישנם הטוענים שהוא "אתחלתא דגאולה"¹⁴⁵ ו"עצמאות"!!!

ולאחר "הקדמה" זו — חוזרים אחרי כל מה שאומרים ב"ושינגטון", כל מה שאומרים ב"לונדון", כל מה שאומרים ב"בירות", כל מה שאומרים ב"רבת עמון" וכל מה שאומרים ב"קהיר", ולזה קוראים "עצמאות"!

לא עצמאות יש כאן, אלא עבדים כנענים — לא רק עבד בדיבור, אלא גם עבד במחשבה!...¹⁴³

* * *

(145) שם, ב.

(146) שם, יב.

(143) ו, יא.

(144) ראה גם תו"מ חפ"ג ע' 26 הערה

111. וש"נ.

(215) ראה גם תו"מ חפ"ג ס"ע 519. וש"נ.

ומפ"ם שיש לכבשה, ואילו הוא טען שאין לכבשה, וטעמו ונימוקו עמו (כפי שאמר בעצמו) — שאם יכבשה יצטרכו בסופו של דבר להחזירה, ואם-כן מוטב שלא לכבשה מלכתחילה...

ולכאורה — איך יתכן שיהודי אינו רוצה שירושלים תהי' בידיהם של בני"?! ובפרט שמכירו אני ליהודי שומר תומ"צ בחייו הפרטיים, המתפלל ג' פעמים ביום באמרו "ותחזינה עינינו בשובך לציון", ועכ"פ אינו גרוע מאנשי השמאל (שתמכו בכיבוש ירושלים, כנ"ל)!

והביאור בזה — שהתנגדותו היתה לפי שסבר שאם יכבשו את ירושלים העתיקה, יצטרכו בסופו של דבר להחזירה (כנ"ל), ואזי יעורר הדבר רעש, ועלולים לסלקו מה"כסא"... ואצלו ה"כסא" הוא העיקר, ואיבוד הכסא הוא בגדר "יהרג ואל יעבור"...!

כח. ועד"ז בנוגע לחברון, שאין מניחים כלל ליהודים להתיישב בה. וכשהרעישו: הייתכן שאין מניחים ליהודים לדור בחברון עיר האבות — נפלה בדעתם "המצאה", להתיר ליהודים להתיישב במקום סמוך לחברון, ולכנותו בשם "קרית ארבע", שהוא שם שנזכר בכתוב לגבי חברון ("קרית ארבע היא חברון"²¹³), וממילא לא ירעישו עוד על כך שאין מניחים ליהודים להתיישב בחברון...

אבל לאמיתו של דבר — מקום זה הוא מחוץ לחברון: חברון היא עיר שיש לה גבולות ע"פ תורה (ככל עיר אחרת), והמקום הנ"ל בפירוש אינו כלול בגבולות אלו!

ומדוע אין מניחים ליהודים לדור בחברון עצמה? מכיון שמתיראים שהערבים הדרים שם — אותם ערבים שביחד עם ה"שייח" (או ה"מופתי") שלהם, ג'עבריי²¹⁴, נטלו חלק בפוגרום שהי' בחברון (בשנת תרפ"ט) — ירעישו על כך! ולכן גם לא הניחו ליהודים להתפלל במערת המכפלה בצום גדלי' — כדי שהערבים לא יהיו "ברוגז"!

ולא זו בלבד, אלא שהפכו זאת ל"חוק": בנוגע לירושלים העתיקה — אמנם אין מניחים ליהודים לדור שם, אבל לא הפכו זאת ל"חוק"; אבל בנוגע לחברון — ממשלה של יהודים קיימה דיון, והחליטה לחוקק חוק שאסור ליהודים לדור בחברון!

וכאשר ישנו יהודי שבא וטוען שכל ארץ-ישראל שייכת לעם ישראל, ומבקש לשדל את הערבים לעזוב את א"י — מושיבים אותו

(213) חיי שרה כג, ב. (214) ראש עיריית חברון (המור"ג).

לאח"ז לומר ש"יחזור וימנה נזירותו כבתחילה", דהיינו — שעליו לצער עצמו מן היין עוה"פ?!

ה) כמדובר כמה פעמים¹⁴⁷, פעמים רבות מביא רש"י ענינים שנאמרו בגמרא וכו', וברוב המקומות (מלבד במקומות אחדים) אינו מביא את הדברים בשם אומנם. וכיון שבנדוד"ד מזכיר רש"י את שם בעל המימרא (רבי אלעזר הקפר) — בהכרח לומר שיש כאן קושיא נוספת, אלא שאינה קושיא גלו', ולכן אין רש"י צריך לתרצה בפירושו, אלא מתרצה ברמז ע"י הזכרת שמו של בעל המאמר, כדי שאם תתעורר קושיא זו בדעתו של ה"בן חמש למקרא", הנה כשידע שבעל המימרא הוא ר"א הקפר — תתורץ קושייתו. וצריך להבין מהי קושיא זו שמתרץ רש"י בהזכירו את שם בעל המימרא ר"א הקפר.

וכאמור — כל ענינים אלו צ"ל מובנים בפשטות ל"בן חמש למקרא", וכפי שיתבאר לקמן.

יט. כרגיל — יש ללמוד גם הערה מהערות אאמו"ר על הזהר: בענין ברכת כהנים איתא בזהר פרשתנו¹⁴⁸: "אמר רבי יהודה... ואני אברכם¹⁴⁹ למאן, לאינן כהני, דכתיב¹⁵⁰ ומברכין ברוך, וכתוב¹⁵¹ ואברכה מברכין". ובהערות אאמו"ר¹⁵² כתב שענין זה הוא "כדעת ר' ישמעאל בחולין דמ"ט"¹⁵³, דס"ל שפירוש "ואני אברכם" הוא ש"הקב"ה מברך לכהנים" (וכדאיתא בגמ' שם "ישמעאל כהנא מסייע כהני"). ובהמשך הענין¹⁵⁴ מבאר אאמו"ר הטעם שר' יהודה מביא שני פסוקים וכו'.

אבל לא ביאר אאמו"ר הטעם שר' ישמעאל לא הביא רא' לדבריו מפסוקים, שמזה משמע שר' יהודה מחדש חידוש גדול יותר מר' ישמעאל, ולכן הוצרך להביא רא' לדבריו. וצריך להבין — מהו החידוש בדברי ר' יהודה לגבי ר' ישמעאל, שמטעם זה הוצרך דוקא ר' יהודה להביא רא' לדבריו מפסוקים, ולא ר' ישמעאל?

[וכמדובר כמ"פ, שמפני צמצום הנייר והדיו שהיו ברשותו אז, כתב בקיצור רק את הענינים הכי מוכרחים, ובנוגע לשאר הענינים — סמך על כך שהלומדים תורת הקבלה והחסידות (שעליהן מיוסדות ההערות) כינו מעצמם].

(147) ראה תו"מ חפ"ב ע' 223. וש"נ. (148) ח"ג קמז, ב. (149) פרשתנו ו, כז. (150) תולדות כז, כט. (151) לך לך יב, ג.

(152) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ס"ע שצא. וראה גם תו"מ חס"ה ס"ע 164 ואילך. (153) ע"א. (154) ע' שעב ואילך.

וכפי שיתבאר לקמן.

כ. כמורכב רגיל שבשבתות שבין פסח לעצרת, כאשר מתקיימת התועדות, מבארים משנה בפרקי אבות.

ועל-פי המנהג לומר פרקי אבות "כל שבתות הקיץ" ¹⁵⁵ — אף שמנהגנו ¹⁵⁶ לומר פרקי אבות רק בין פסח לעצרת ¹⁵⁷, מ"מ, מכיון ששבת זו היא השבת שלאחר חג השבועות, והרי הענין דפרקי אבות קשור עם ההכנה לקבלת התורה (וגם נוגע לכל התורה כולה) — כאן המקום לבאר את המשנה הראשונה בפרקי אבות פרק א', שהיא (לאחר ההקדמה שאומרים לפני כל פרק — "כל ישראל יש להם חלק לעזה" כו" ¹⁵⁸) "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו".

משנה זו מלאה קושיות כרימון:

(א) משנה זו כוללת (הן לפי חלוקת המשניות בסידור אדה"ז, והן לפי החלוקה במשניות הנדפסות) ב' בבות, שהם שני ענינים נפרדים, שלכאורה אין שום קשר ביניהם: תחילה נתפרש בה סדר קבלת התורה — "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים, ונביאים מסרה לאנשי כנסת הגדולה"; ולאח"ז נמנו ג' הוראות מאנשי כנסת הגדולה בנוגע להנהגת האדם (בדוגמת ההוראות שבהמשך המסכת משאר התנאים) — "הם אמרו שלשה דברים, הוו מתונים בדין כו".

ואינו מובן — מדוע צירף התנא ב' בבות אלו במשנה אחת, ולא חילקן לב' משניות נפרדות?

[ובפרט שענין חלוקת המשניות נוגע להלכה ¹⁵⁹, כדאיתא בשו"ע ¹⁶⁰ בדין המקדש את האשה "ע"מ שאני יודע לשנות", (ש"לדעה אחת) די אם יודע היטב ג' משניות. ומכיון שחלוקת המשניות היא באופן הנ"ל — נמצא שהיודע משנת "משה קבל כו" אינה נחשבת לו אלא למשנה אחת, ועליו לדעת עוד ב' משניות].

(ב) מהו הצורך להקדים "הם אמרו שלשה דברים", ולאח"ז לפרט את ג' ההוראות ("הוו מתונים בדין כו") — והרי המשנה נאמרה בלשון קצרה ¹⁶¹, והו"ל לפרט את ההוראות ותו לא, והמעין במשנה יוכל למנותן בעצמו ולראות שהם "שלשה דברים"?

(155) סידור אדה"ז לפני פרקי אבות.

(156) ראה גם תו"מ ח"ה ס"ע 175.

(157) ראה גם תו"מ ח"ה ס"ע 224. וש"נ.

(158) בשנת תשל"ח התחיל כ"ק אדמו"ר

(159) אה"ע סל"ח בחלקת מחוקק סק"מ.

(160) ראה הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש

(161) ראה אה"כ ראה להסתפק.

(ד"ה אח"כ ראה להסתפק).

על כך — וללא הועיל [ונעתה אין זה ראוי לדבר אודותיו, מאחר שהוא כבר שוכן עפר].

ואותם שלשה-ארבעה אנשים הממלאים את מקומו — גרועים עוד יותר ממנו, כי הוא הי' לכה"פ בעל תוקף, ואותם דברים שלפי דעתו הי' מוטל עליו לעשותם — מסר נפשו עליהם; ואילו הם וה"מלחכי פינכא" שלהם — אין בהם תוקף כלל, אלא עושים כל מה שמצווים עליהם.

כז. אותו אדם שרושם (עתה) גויים כיהודים — טען גם שירושלים היא "עיר לדוגמא" ²¹⁰, המוכיחה שיהודים וערבים יכולים לחיות יחד בשלום, ב"עיר שחברה לה יחדיו" ²¹¹...

והרי הכל יודעים את האמת על הנעשה שם: בירושלים העתיקה היו 65,000 ערבים, ועתה כבר גדל מספרם ל-70,000, ונותנים להם כספים מהממשלה, ובונים עבורם בתים וכו'; ואילו בנוגע ליהודים — הרי ההתיישבות בירושלים העתיקה כרוכה בקשיים מרובים: המתנה של חדשים ארוכים עד שמקבלים אישור, וגם לאח"ז מחליפים את הדירות וכו', עד שבמשך כל שמונה השנים האחרונות התיישבו שם 300-400 יהודים בלבד!

וגם אותם מתי-מעט יהודים חיים שם מתוך פחדים, ורק לאחרונה הרגו שם הערבים אדם מישראל, והדבר היחיד שנעשה בענין זה הוא — שאסרו לכתוב עד"ז בעיתונים! ועד כדי כך, שעתה אין מניחים כלל ליהודים להתיישב בירושלים העתיקה, באמרו "על הראשונים אנו מצטערים" ²¹²...

ולאח"ז (כאמור) — אומרים שירושלים היא "עיר לדוגמא", המוכיחה שיהודים וגויים יכולים לחיות בשלום!

והרי ידוע לכל גם מה שאירע בעת כיבוש ירושלים העתיקה, שהערבים — בידעם שבנ"י ייזהרו שלא לירות על בתי התיפלה שלהם — הציבו שם חיילים, ומשם ירו על בנ"י, וכתוצאה מזה (ולא בגלל אלו האווזים בשיטת "אף שעל") נפלו שם ריבוי קרבנות! וכל זאת — מפני הפחד "מה יאמרו הגויים"...

ואותו אדם שאומר עתה שירושלים היא "עיר לדוגמא" — הוא הוא זה שהתנגד לכיבוש ירושלים העתיקה מלכתחילה: כאשר התקיים הדיון אם לכבוש את ירושלים העתיקה או לא — טענו אנשי מפא"י

(210) ראה גם תו"מ ח"ה ס"ע 302. וש"נ.

(211) לשון חז"ל — מכילתא ופרש"י

(212) תהלים קכב, ג.

יתרו יח, ב.

— בני צריכים לדעת שהם "כבשה אחת בין שבעים זאבים"²⁰⁶, וממילא אם ירצו להתדמות ל"זאב", לאחוזו בנשק ולהקים ממשלה וכו' — סו"ס אין זה אלא זאב אחד, וכנגדו עומדים שבעים זאבים... ורק כאשר יהודי יודע שהוא "כבשה אחת" — אזי יכול הוא להתגבר על ה"שבעים זאבים".

כו. ועד"ז בנוגע לענין "מיהו יהודי" — רודפים אחרי הגוי, ושואלים אותו אם יואיל להסכים שיכתבו עליו שהוא יהודי, וכאשר מסכים — נותנים בידו מיד פיסת נייר, ודוקא פיסת נייר שמודפסת עלי' מנורה של שבעה קנים (ולא של שמונה קנים), ועלי' נכתב באותיות מרובעות שהוא יהודי, ויהודי פלוני חתום עלי',

ולאח"ז — מעניקים לאותו גוי 30,000 דולר כדי שיוכל להתיישב בא"י (היפך הדין²⁰⁷ שאסור ליתן לגוי חני' בא"י), סכום שמגיע — עכ"פ בחלקו — מתרומות שנתנו יהודים בחו"ל מצד ההתעוררות כו' בשעת "כל-נדרי"!

בעת המאורע אודות בנימין שליט²⁰⁸, היו שטענו, שמאחר שהלה שירת בצבא, והשתתף במלחמה וכו' — יש לרשום את אשתו הגוי' כיהודי' (אע"פ שהיא עצמה אמרה שאין ברצונה להתגייר, ואין ברצונה שילדי' יתגיירו). ובנוגע לילדים — בתחלה היו רק ארבעה שופטים שהסכימו לזה, ואילו חמשה התנגדו; לאח"ז שידלו את אחד המתנגדים שיצטרף למסכימים, וכך נפסק ברוב של חמשה נגד ארבעה, ואכן רשמום כיהודים. ומה עלה בסופו של הנ"ל — נתגלה שגנב מהצבא, והשתיקן את כל המעשה, והתירו לו לנסוע מא"י לחו"ל בחשאי, בתנאי שלא יגלה את סודות הצבא! וכיון שהי' עליו להחזיר ממון רב — סיכמו עמו שיתנו לו סכום כסף, והוא יחזיר אותו, וכלפי חוץ ייראה הדבר כאילו החזיר את הגניבה... ולבסוף גם ממון זה לא החזיר!...

ואת פיסת הנייר שבה נכתב שהם יהודים — בוודאי קרעה כבר מזמן!...

אותו אדם שעמד אז בראש, וחתם על הניירות האמורים — נפל באותה שעה למשכב ושהה בבית-הרפואה, ונשלח אליו שליח אישי, בצירוף "מיכלא דמהימנותא" ו"מיכלא דאסוותא"²⁰⁹, בבקשה שלא יחתום

(206) ראה תנחומא תולדות ה. אסת"ר טושו"ע יו"ד סקנ"א ס"ח ואילך.
פ"י, יא. (208) ראה גם תו"מ חס"ט ע' 166. וש"נ.
(207) רמב"ם הל' עכו"ם פ"ה ה"ג ואילך. (209) זח"ב קפג, ב.

(ג) סדר ה"שלשה דברים" — תחלה "הוו מתונים בדין", לאח"ז "והעמידו תלמידים הרבה", ולאח"ז "ועשו סייג לתורה" — גם הוא אינו מובן:

מכיון שבמשנה זו מדובר אודות סדר קבלת התורה, עד "אנשי כנסת הגדולה" (שהם האומרים ג' דברים אלו) — לכאורה ההוראה הראשונה צ"ל "והעמידו תלמידים הרבה", שהוא הדבר הראשון שצריכים אנשי כנסת הגדולה לעשות בתור מקבלי התורה, כדי להמשיך עי"ז את קבלת התורה על הדורות שלאח"ז.

ואם תמצוי לומר שפתח ב"הוו מתונים בדין" לפי שענינם של אנשי כנסת הגדולה היא לפסוק דינים — א"כ הול"ל מיד לאח"ז "ועשו סייג לתורה", שגם ענין זה שייך לפסיקת דינים, ולמה מפסיק ביניהם בענין "והעמידו תלמידים הרבה"?

(ד) מסירת התורה ע"י הזקנים לנביאים — הרי לא היתה מפני מעלת נבואתם [שהרי אין נביא רשאי לפסוק על-פי נבואתו, וכנ"ל (ס"ג) ש"אין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה"] (כפי שדרשו חז"ל²¹³ ממ"ש²⁴ "אלה המצוות אשר צוה ה' את משה"), ואם יבוא נביא ויאמר שקיבל נבואה שצריך לפסוק כך וכך — לא ישמעו לו (ולכן לא הי' ביכלתו של יהושע להחזיר את ההלכות שנשתכחו ע"י נבואה, ו"החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו"¹⁶²), אלא מפני היותם תלמידי חכמים,

וא"כ לכאורה אין מקום להזכיר "נביאים" בתור סוג בפ"ע [ועד"א אנשי כנסת הגדולה, שאף שהיו ביניהם נביאים (אחרונים)¹⁶³, נקראו "אנשי כנסת הגדולה" ולא "נביאים"], ומדוע מונה המשנה "נביאים" בתור סוג מיוחד של מקבלי התורה ("וזקנים לנביאים")?

(ה) אם רצון המשנה לפרט עוד סוג מיוחד של מקבלי התורה — הרי היתה תקופה שלימה של שופטים, שהם סוג בפ"ע, וגם הם היו ממקבלי התורה, והו"ל למנותם בפ"ע.

וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

כא. הביאור בפרש"י:

מלשון הכתוב "מאשר חטא על הנפש" (בה"א הידיעה), משמע

(162) תמורה טז, א. (163) ראה סוטה מח, ב. ב"ב טו, רע"א ובפרש"י (ד"ה אנשי).

דקאי על הנפש הנזכרת לעיל בכתוב¹⁶⁴ — "על נפש מת לא יבא". ולכן פרש"י (בפירושו הא') שהחטא הוא "שלא נזהר מטומאת המת".

אלא שלפירוש זה קשה: הרי המדובר כאן הוא בנזיר שנטמא באונס או בשוגג¹⁶⁵, ומדוע מגיע לו עונש חמור כ"כ — להביא קרבן חטאת, שחיובו הוא (כפי שזוכר ה"בן חמש למקרא" מפרש"י לעיל¹⁶⁶) דוקא על דבר חמור ש"זדונו כרת"? ולכן מביא רש"י את הפירוש הב' — "שציער עצמו מן היין".

אבל לפירוש הב' קשה (כנ"ל סי"ח) — איך אפשר לומר שהענין ד"ציער עצמו מן היין" הוא חסרון, בה בשעה שרש"י עצמו כותב בתחלת הפרשה¹⁴⁵ "הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין"?

ובלבד האורה כאן פירש: "ונ"ל . . דדוקא כי טמא נזור, שמת עליו מת פתאום דנראה כאלו מן השמים טמאהו . . והוא ציער עצמו מן היין חנם בלא מצוה, שהרי מן השמים הראוהו שלא קבלו נזירותו . . וזה הוי כעבד שמוזג כוס לרבו ושופך לו הכוס על פניו כי לא נתקבל לו שירותו, אז גם מה שציער עצמו מן היין חנם נחשב לו לחטא למפרע וצריך כפרה".

אלא שאין בזה כדי לבאר דעת רש"י, שהרי ה"בן חמש למקרא" אינו מכיר את הגמרא במסכת סוכה¹⁶⁷, ששם נתפרש המשל "לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו". ומכיון שדרכו של רש"י היא "פשוטו של מקרא" — הרי עליו לפרש הכל באופן המובן ל"בן חמש למקרא", אא"כ ה"בן חמש למקרא" מבין זאת מעצמו, או זוכר זאת מדברי רש"י לפניו.

ובנדו"ד — הדבר אכן מובן לה"בן חמש למקרא" מתוך מה שלמד לפניו:

בפרשת בראשית¹⁶⁸ מסופר: "ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה', והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן, וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה". ופרש"י¹⁶⁹: "מפרי האדמה — מן הגרוע", היינו שלא לחנם לא שעה ה' "אל קין ואל מנחתו", אלא מצד החסרון שהי' בקרבנו. ומזה מובן, שכאשר הקב"ה אינו חפץ בדבר-מה, בהכרח שיש בו איזה חסרון.

(164) פרשתנו ו, ו.

(165) שם, ט ובפרש"י.

(166) ויקרא ד, ב.

(167) כה, ב.

(168) ד, ג"ה.

(169) שם, ג. וראה בארוכה לקו"ש חט"ו

ע' 20 ואילך.

יהודי להתנהג כמו גוי ("ככל הגויים בית ישראל"²⁰²): כאשר מזמינים אותו לבוא ביום השבת — בא ביום השבת; כשנותנים לו לאכול מאכלים מסויימים — אוכל מאכלים אלו וכו'.

— כאשר²⁰³ מזמינים ערבי לבוא ביום שישי בשבוע — אומר הוא מלכתחילה שביום שישי אינו יכול לבוא, ומאכלים אלו ואלו — בפירוש לא יאכל וכו'; אבל היהודי — מתיירא לומר זאת!

וכששואלים אותו אם רצונו שיביאו לו מאכלים אחרים, שהרי יהודי הוא — משיב ש"ככל הגויים בית ישראל", ולכן יכול הוא לאכול אותם מאכלים שכל האחרים אוכלים, יכול לבוא גם ביום השבת וכו'.

[לאמיתו של דבר, השבת פועלת פעולתה על כל איש ישראל, אם רצונו בכך ואם לאו, וכדברי הירושלמי²⁰⁴ שאפילו עם הארץ אינו משקר בשבת — היינו שאע"פ שתורת אמת מעידה עליו שהוא עם הארץ, וממילא אינו יודע אודות הירושלמי... אעפ"כ, בהגיע יום השבת, ה"ז פועל אצלו שלא יוכל לשקר.

וכפי שסופר כמ"פ²⁰⁵ אודות ילדה בא' ה"ק"בוצים" הרחוקים מחיי תומ"צ ("אן אמת'ער קיבוץ"), שהשפיעו עלי' להדליק נר שבת, וכיון שהורי' לא יכלו להשיב את פני' ריקם, הניחו לה להדליק את הנר. ולבסוף פעל הדבר עליהם עצמם — תחלה הפסיקו לצפות ב"טלוויזיא" במקום שבו דולקים הנרות, לאח"ז התחילו לשמור על מטבח כשר, וסוכ"ס הפכו את הבית כולו, שנעשה בית יהודי כדבעי.

ואעפ"כ, הנה אותו יהודי — כאמור — כשקוראים לו לבוא ביום השבת, הרי הוא מגיע, מאחר שלדעתו "ככל הגויים בית ישראל".

וכאשר מדברים עמו אודות ארץ-ישראל, מסביר הוא שא"י שייכת לעם ישראל מכיון שיהודי פלוני טען שבנ"י זקוקים ל"בית לאומי" ("נאשיאנאל האום") — לאו דוקא בא"י — וגוי ששמו בא"לפור הסכים לזה! ... זהו כל היסוד שעליו מבססים את שייכותה של ארץ-ישראל לעם ישראל! — יהודי צריך לדעת שא"י שייכת לעם ישראל מכיון שהקב"ה נתנה לישראל!

והטעם שהללו מדברים באופן זה הוא — לפי שחפצים להתדמות להגוי!

(202) ע"פ יחזקאל כה, ח.

(203) ראה גם שיחת ש"פ נשא, י"ב סיון

תשל"א סי"ט (תו"מ חס"ד ע' 303 ואילך).

שם חפ"ב ע' 298 ואילך.

(204) דמאי רפ"ד.

(205) ראה גם תו"מ שם ע' 48 ואילך.

וכמסופר¹⁹⁶ גם אודות רבנו הזקן, שכשהי' אומר תורה, פעמים שהי' מפיל עצמו על הרצפה ומתגלגל מרוב התלהבות, ור' פינחס רייזעס — שהי' ראש החוזרים — התייחד בזה שהי' משכיב עצמו על הרצפה אף הוא, כדי שלא להחסיר את התיבות שאמר רבנו הזקן בשעת מעשה. ולאח"ז, כשהי' חוזר את המאמר בפני רבנו הזקן, וחזר גם תיבות אלו, אמר רבנו הזקן: "אָזוי, אָזוי, אָ גוטע זאַך"...

והרי מדברי רבנו הזקן שתיבות אלו הן "אָ גוטע זאַך" מובן שהיו אלה ענינים של הבנה והשגה, ואעפ"כ בשעת אמירתם לא הי' הגוף שליט על עצמו.

[וכל זה — אע"פ שרבנו הזקן הי' מתון, כידוע¹⁹⁷ שכשהי' המגיד אומר תורה לא היו שאר התלמידים מחזיקים מעמד: ר' לוי יצחק מבאָרדיטשוב ורמ"מ מהורודוק היו מרקדים, ותלמידים אחרים היו חולים בשלשול לאחר אמירת התורה, משא"כ רבנו הזקן הי' שומע את התורה בשלימותה. והיינו לפי שהתורה הוציאה אותו לגמרי מכל ההגבלות, גם מהגבלה זו גופא — שבעת שמיעת התורה הי' צריך לאבד את מציאותו¹⁹⁸].

ואף שסיפור זה הוא אודות רבנו הזקן, שאודותיו כותב הצ"צ¹⁹⁸ "כשם שבין קדשי קדשים לחולי חולין כך גבהו דרכיו מדרכינו" — אעפ"כ, מכיון שסיפרו לנו סיפור זה, הרי זו ראי' שיש בו משום הוראה גם עבורנו.

וזהו שהקב"ה משבח את בני דוקא בזה ש"מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה", כי בענין זה מתבטאת פעולת התומ"צ על גשמיות הגוף: גם כאשר הגוף עדיין רעב, וזועק שרצונו לאכול עוד — הנה מכיון שכל מציאותו של האדם היא הנפש האלקית, והנפש האלקית שבעה כבר, שהרי כבר אכל כזית או כביצה, וממילא יכול לברך ברהמ"ז מדרבנן עכ"פ¹⁹⁹ — הרי השובע של הנפש האלקית חודר ופועל גם על גשמיות הגוף, וממילא מתיירא לאכול עוד, שהרי אין לו פנאי, כי עליו לעסוק בלימוד התורה!...

כה. סיום²⁰⁰ ברכת כהנים הוא (כנ"ל סכ"ג) "וישם לך שלום". והכוונה ב"שלום" היא — שלא כדעת אלו הסבורים שהדרך לעשיית שלום היא עי"ז ש"אחות יש לנו בבית המלך"²⁰¹, וממילא צריך

(196) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' רפ"ב. וש"נ.
(197) ראה סה"ש תורת שלום ע' 82. פרקים בלבד (החו"ל).
(198) שו"ת צ"צ יו"ד סס"ג, ח (ח"א נח, ד). סק"ב (ח"ב יז, ב).
(199) ראה סדר ברכת הנהנין לאדה"ז רפ"ב. וש"נ.
(200) מכאן עד סוף שיחה זו — ראשי פרקים בלבד (החו"ל).
(201) לשון חז"ל — מגילה טו, ב.

ומזה מובן בנדו"ד — שמזה שאירע בנזירותו ענין של טומאה (לא במזיד, אלא) באונס, הרי זו ראי' שאין הקב"ה חפץ בנזירותו, ובהכרח לומר שטעם הדבר הוא לפי שהי' בנזירותו איזה חסרון. וזהו שפרש"י "שציער עצמו מן היין", היינו שממאורע זה מוכח שקבלת הנזירות שלו מלכתחילה לא היתה מצד יר"ש (כיון שראה "סוטה בקלקולה")¹⁷⁰, אלא רק מצד רצונו לצער עצמו, ולכן נחשב לו הדבר לחטא.

אלא שעדיין קשה לפירוש זה (כנ"ל) — אם החסרון בנזירותו הוא בזה ש"ציער עצמו מן היין", מדוע מצוה עליו הכתוב לשוב ולצער עצמו מן היין במשך שלושים יום¹⁷¹ נוספים?!

ולכן הביא רש"י פירוש זה כפירוש שני, ואילו הפירוש הראשון והעיקרי הוא — "שלא נזהר מטומאת המת"¹⁷².

כב. הביאור בהערות אאמו"ר:

דברי ר' ישמעאל ש"ואני אברכם" קאי על הכהנים — נאמרו על-ידו בתור כהן (ולדעת כמה מסדרי הדורות¹⁷³ — כהן גדול), כדברי הגמרא שם ש"כהנא מסייע כהני", וא"כ ענין זה הוא עדיין בעולמם של הכהנים. ומכיון שהתכלית היא שיומשך הענין למטה בעוה"ז — נאמרו דברים אלו גם ע"י ר' יהודה, שהי' אמורא¹⁷⁴, ודר בחוץ לארץ שגושה ואוירה טמא¹⁷⁵ (משא"כ א"י, שלא זו בלבד שאין אוירה טמא, אלא שאפילו גושה אינו טמא), להורות שאפילו שם מגיע ענין זה.

וזהו גם מה שענינו של ר' יהודה הוא ספירת החסד¹⁷⁶ (כמבואר בהערות אאמו"ר שם), כי בשביל הפעולה למטה אין די בהענין כפי שהוא בספירת הבינה, "עלמא דחירו"¹⁷⁷ (ועאכו"כ — כפי שהוא בספירת החכמה, אשר "החכמה תחיר"¹⁷⁸), ששם לא הי' ענין השבירה, אלא צ"ל ההמשכה במדריגתו של ר' יהודה, ספירת החסד, "יומא דאזיל עם כולהו יומין"¹⁷⁹.

ולכן הביא דוקא ר' יהודה את שני הפסוקים "ומברכין ברוך" ו"ואברכה מברכין", שבהם נתפרש גם הענין ההפכי ("אורריך ארור"¹⁸⁰, "ומקללך אאור"¹⁸¹), כיון שמדבר אודות הענין כפי שנמשך בעולם, שבו שייך גם מצב הפכי כו'.

(170) ביאור הענין בפרטיות יותר — לקמן ס"מ.
(171) ראה נזיר ה, א (במשנה). רמב"ם הל' נזירות רפ"ג.
(172) המשך הביאור — לקמן סל"ט.
(173) ראה בהנסמן בלקו"ש ח"א ע' 107 הערה 45.
(174) ראה נצו"א לזח"ג קפא, ב. גיטין ח, ב. וש"נ.
(175) נצו"א בריש האד"ר (שם קכו, ב).
(176) ראה לקו"ת דרושי ר"ה ס, ב. וש"נ.
(177) קהלת ז, יב.
(178) ראה זח"ג קג, א"ב. קצא, ב. הנסמן בלקו"ש ח"ה ע' 174 בשוה"ג.

וסדר הפסוקים הוא — תחלה "ומברכך ברוך" (שנאמר ביצחק), ולאח"ז "ואברכה מברכך" (שנאמר לפני"ז — באברהם), כפי שמבאר אאמו"ר שם, ש"הפסוק ומברכך ברוך הוא לראי' כשהכהנים ברכו את ישראל מקודם אז הקב"ה מברך את הכהנים, וע"ד כשיש אתעדל"ת אז נמשך על ידה אתדל"ע. ואח"כ הביא הפסוק ואברכה, הוא שלא די שהקב"ה מברכם אחר כשהם ברכו מתחלה את ישראל, אלא שהקב"ה מברך אותם מקודם, כשעתידין לברך את ישראל, וע"ד האתדל"ע שקודם האתדל"ת".

כג. ענין זה — הירידה וההמשכה למטה בעוה"ז — שייך גם לכללות הענין דברכת כהנים, שבה ההמשכה היא עד למטה ביותר, ובאופן ד"עד¹⁸⁰ מהרה ירוץ דברו¹⁸¹. וכפי שמצינו שברכת כהנים ישנה גם לאחר חורבן ביהמ"ק (אף שהיא עבודה ככל שאר עבודות הכהנים¹⁸², ולכאורה הי' צ"ל מקומה בביהמ"ק דוקא), וגם בחו"ל, וכפס"ד אדה"ז¹⁸³ שהיא מצות עשה מן התורה.

וכמודגש גם בנוסח הברכה — "יברכך ה' וישמרך"¹⁸⁴, "יברכך בממון". וישמרך מן המזיקין¹⁸⁵, היינו שפעולת הברכה היא למטה בעוה"ז הגשמי, ששם ישנו ענין הממון, ובזה גופא — בעולם שיש בו "מזיקין" [מתאים לענינו של ר' יהודה, שעליו אמרו בגמרא¹⁸⁶ שבימיו "כולי תנויי בנזיקין הוה" (משא"כ ר' ישמעאל, שהי' כהן, והתעסקותו לא היתה בענינים כגון דא)].

ומסיים "וישם לך שלום"¹⁸⁷, אשר ענין ה"שלום" שייך (לא במקום שמלכתחילה ישנה רק דעה אחת, אלא) דוקא כשיש מחלוקת בין ב' דעות, וכאיתא במדרש¹⁸⁸ עה"פ¹⁸⁹ "עושה שלום במרומיו", שמכאל הוא שר של מים (או שלג) וגבריאל שר של אש, והקב"ה עושה שלום ביניהם.

כד. בענין ברכת כהנים איתא בגמרא¹⁹⁰ (עה"פ¹⁸⁷ "ישא ה' פניו אליך"): "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, כתוב בתורתך¹⁹¹ אשר לא ישא פנים.. והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב ישא ה' פניו אליך".

(180) תהלים קמז, טו.
(181) ראה לקו"ת ס"פ קרח. ובכ"מ.
(182) ראה רמב"ם הל' נשיאת כפים פט"ו תנחומא ויגש ו. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 260 ה"ד. שו"ע אדה"ז אר"ח סקכ"ח סמ"ד. וש"נ.
(183) שם ס"א. סנ"ז. וש"נ.
(184) פרשתנו ו, כד.
(185) במדב"ר פ"א, ה. וראה לקו"ת שם.
(186) ברכות כ, א. וש"נ.
(187) פרשתנו שם, כו.
(188) במדב"ר פ"ב, ח. שהש"ר ג, יא.
(189) הערה 25.
(189) איוב כה, ב.
(190) שם, ב.
(191) עקב יו"ד, יז.

פניו אליך. אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה¹⁹² ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה".

ולכאורה אינו מובן: מדוע נקט דוקא ענין זה ש"מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה" — והרי ישנן ריבוי מצוות שהי' יכול לשבח בהן את בני"י, כגון זהירות בל"ט מלאכות שבת (עד "מכה בפטיש"), שמירת כשרות האכילה והשת' וכו', וגם בסעודה גופא — ברכה שקודם האכילה? והביאור בזה:

ענין התומ"צ צריך לחדור ולפעול ("דורכנעמען") בגשמיות גוף האדם, באופן שהתורה שלומד נעשית "דם ובשר כבשרו"¹⁰³. וכידוע¹⁹³ סיפור החסידים (וי"א שאמרו אדמו"ר הצ"צ) שאילו היו חותכים בבשרו של אדמו"ר האמצעי לא הי' ניגר דם אלא חסידות, שאין זה צחות בעלמא, אלא כן הוא בפנימיות הענינים, מאחר שהתורה נעשית "דם ובשר כבשרו".

ועד כדי כך צ"ל פעולת התורה על גשמיות הגוף, עד שהגוף מאבד את שליטתו על עצמו ("ער ווערט אויס בעה"ב אויף זיך"), כפי שאירע בעת קבלת התורה ש"על כל דיבור ודיבור פרחו נשמתן"⁵⁵. והיינו, שאף שענין התורה הוא הבנה והשגה, וניתנה דוקא למטה ("למצרים ירדתם כו"⁵⁸) — אעפ"כ, מצד הגילוי דמ"ת נתבטלה אצלם שליטת הגוף, וממילא "פרחו נשמתן".

וכסיפור הגמרא¹⁹⁴ אודות רבא, שהי' "מעייין בשמעתא ויתבה אצבעתא ידי' תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעת' דמא" ("הי' ממעכן ברגליו ואינו מבין מתוך טירדא") — דלכאורה טבע הדברים הוא להיפך, שצער הגוף טורד את האדם מהריכוז הדרוש בעת העיון; אלא הביאור בזה הוא ע"פ הנ"ל — שבעת הלימוד מאבד הגוף את מציאותו ואת שליטתו על עצמו ("פאָרלירט זיך דער גוף, און ער איז אויס בעה"ב אויף זיך").

ועד"ז המסופר בגמרא¹⁹⁵ אודות רבי עקיבא, ש"כשהי' מתפלל בינו לבין עצמו אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת", שהטעם לזה הוא כנ"ל — כיון שגופו איבד את מציאותו לגמרי.

(192) שם ח, יו"ד.
(193) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 120. תש"ד ע'
(194) שבת פח, סע"א (ובפרש"י).
(195) ברכות לא, א.
(196) רפ"א הערה ה.
(197) לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שלט. בית רבי ח"ב
(198) רפ"א הערה ה.